

Research Paper

Queer Theory and Homosexuality: A Psycho-Religious Analysis

Mohammad Javad Ramezanipour¹   Reza Mahkam²

1. PhD Student in Psychology, Imam Khomeini Educational and Research Institute.

2. Assistant Professor, Department of Psychology, Imam Khomeini Educational and Research Institute.

Article Info:

Received: 2025/11/25

Accepted: 2026/07/12

PP: 15

Use your device to scan and
read the article online:DOI: 10.22054/jcps.2026.
89899.3306

Keywords:

Homosexuality, Queer
Theory, Identity Fluidity,
Gender Philosophy.**Abstract**

Background and Aim: Homosexuality is a historical, cultural, and social phenomenon that has gained increasing attention in recent decades. Queer theory, as the foundational framework supporting homosexuality, attempts to dismantle traditional gender binaries and emphasizes diversity, fluidity, and the social construction of sexual identities. The aim of this study is to critically analyze homosexuality from the perspective of Queer Theory.

Research Methodology: The research method is a qualitative content analysis of academic sources related to Queer Theory and homosexuality.

Findings: The findings reveal that this theory contradicts many scientific, psychological, philosophical, and religious foundations. In particular, Queer Theory disregards biological and psychological realities and conflicts with Islamic jurisprudence as well as with principles of both Islamic and Western philosophy. Moreover, the study indicates that the acceptance of this theory may foster a form of cultural relativism that undermines social and moral stability.

Conclusion: Such contradictions can lead to identity crises, cultural instability, and psychosocial harms, especially among younger generations. By highlighting these theoretical and practical inconsistencies, this research underscores the necessity of re-examining the premises of Queer Theory from a multidisciplinary standpoint. The study ultimately calls for a deeper engagement between religious thought, psychological sciences, and philosophical reasoning to address the challenges posed by Queer Theory.

Citation: Ramezanipour, M.J., Mahkam, R. (2025) Queer Theory and Homosexuality: A Psycho-Religious Analysis. *Clinical Psychology Studies*, 16(61), 64-78. <https://doi.org/10.22054/jcps.2026.89899.3306>

***Corresponding author:** Mohammad Javad Ramezanipour

Address: Department of Psychology, Imam Khomeini Educational and Research Institute, Qom, Iran.

Tell: 09139923271

Email: m.jramezanipoor@gmail.com

Extended Abstract

Introduction

Throughout history, societies' attitudes toward gender and sexual orientation have been shaped by cultural, religious, and power structures. With the expansion of modern and postmodern discourses, new approaches to masculinity, femininity, and sexual identity have emerged. Among the most prominent of these is Queer Theory, developed in the late twentieth century through the works of Michel Foucault, Judith Butler, and other postmodern theorists. This theory challenges the notion of fixed identities, asserting that sexual identities are socially constructed, fluid, and dynamic rather than innate or stable.

Queer Theory argues that gender identity is not a biological reality but a "performative" and "representational" act reproduced by power structures such as family, religion, and education. Consequently, sexual orientations, including homosexuality, are viewed as legitimate expressions of identity rather than abnormalities or disorders. This perspective has profound implications for traditional scientific, religious, and cultural frameworks.

However, substantial scientific evidence suggests that both gender identity and sexual orientation have biological and psychological roots that cannot be reduced to social constructs. Moreover, Islamic teachings and philosophical traditions emphasize the reality of sexual distinction and the stability of identity. This conflict between Queer Theory and established scientific, religious, and philosophical principles underscores the necessity of critically examining this theoretical framework.

Given the growing influence of postmodern theories in universities, media, and cultural institutions, concepts such as "fluid identity," "sex change," and "diverse sexual orientations" are increasingly becoming institutionalized. Queer Theory, in particular, has become the foundation for gender policies in many Western countries, influencing education, legislation, and social support systems. This research critically examines the principles of Queer Theory in explaining homosexuality, evaluates its scientific validity, and assesses its compatibility with Islamic and Western philosophical traditions.

Research Question

The central research question of this study is: What are the fundamental principles of Queer Theory in explaining homosexuality, and what are the most significant criticisms against this theory from psychological, religious, philosophical, and biological perspectives?

Literature Review

The literature review examines key foundational works in Queer Theory and the critiques that have emerged across disciplines. Michel Foucault's *History of Sexuality* (1976) provided the groundwork for understanding how power and knowledge shape sexual identities. Judith Butler's *Gender Trouble* (1990) introduced the concept of gender performativity, arguing that gender is not a stable identity but a repeated stylization of the body. Eve Kosofsky Sedgwick's *Epistemology of the Closet* (1990) examined how binaries like homosexual/heterosexual constrain identity formation. Michael Warner (1999) critiqued normalization processes in queer politics.

The biological literature includes LeVay's (1991) research on hypothalamic differences in sexual orientation, Swaab & García-Falgueras's (2009) studies on brain differentiation, and Mustanski et al.'s (2005) genetic research. Psychological perspectives draw from Erikson's theory of identity formation, Baumeister & Leary's (1995) work on belonging, and Baumgardner & Richards's (2000) research on stable identity and mental health.

Islamic perspectives reference Quranic verses (Surah Al-Hujurat 49:13, Surah An-Nisa 4:32) and philosophical works by Avicenna (Ibn Sina) and Mulla Sadra. Western philosophical critiques examine Aristotelian essentialism, Kantian universal ethics, Hegelian dialectics, Nietzschean self-creation, and Sartrean existential responsibility.

Methodology

This research employs a qualitative content analysis methodology, systematically examining academic sources, theoretical works, religious texts, and philosophical treatises. The study analyzes primary texts from Queer Theory founders (Foucault, Butler, Sedgwick, Warner, Laqueur, Johnson) and secondary literature critiquing the theory. The research method involves:

1. **Document selection:** Comprehensive review of academic articles, specialized books, and religious sources relevant to Queer Theory and homosexuality
2. **Categorization:** Organizing content into thematic categories including identity fluidity, social construction, resistance to norms, diversity and equality, and intersectionality
3. **Critical analysis:** Evaluating each principle from multiple disciplinary perspectives
4. **Synthesis:** Integrating findings to present a cohesive multidisciplinary critique

The time frame extends from foundational works to the present (approximately 1976–2024). Sources include Persian and international academic publications, Quranic exegesis, Islamic jurisprudence, and Western philosophy texts.

Results

The findings reveal significant contradictions between Queer Theory and various established frameworks:

Psychological Critiques:

- Identity fluidity undermines the psychological need for stable identity, which provides security and mental health
- Resistance to social norms can lead to isolation, anxiety, and identity crises
- Stable identities help individuals navigate social environments and form lasting relationships
- Research shows that consistent identity reduces stress and anxiety (Baumgardner & Richards, 2000; Baumeister & Leary, 1995)

Biological and Neurological Critiques:

- LeVay (1991) demonstrated structural brain differences linked to sexual orientation
- Swaab and García-Falgueras (2009) established that gender identity has neurological foundations
- Genetic studies (Mustanski et al., 2005) indicate hereditary influences on sexual orientation
- These findings contradict Queer Theory's claim that identity is purely socially constructed
- Biological evidence suggests stability rather than fluidity in sexual identity

Islamic Religious Critiques:

- Quranic verses (Surah Al-Hujurat 49:13) establish a stable binary of male and female
- Islamic jurisprudence prescribes specific legal rulings based on fixed gender identity
- The concept of *fitrah* (innate nature) in Islamic philosophy contradicts identity fluidity
- Avicenna and Mulla Sadra's philosophical systems affirm fixed essences and identities
- Resistance to divinely prescribed norms conflicts with Islamic ethical principles

Western Philosophical Critiques:

- Aristotelian essentialism establishes fixed natures that cannot be arbitrarily changed
- Kantian universal ethics requires stable identities based on rational, universal principles
- Hegelian dialectics requires identity stability for the development of self-consciousness
- Nietzsche's emphasis on creating a strong, stable self-conflicts with constant fluidity
- Existentialist responsibility (Sartre) requires committing to a chosen identity rather than endless change

Cultural Critiques:

- Queer Theory promotes cultural relativism that destabilizes social and moral norms
- Traditional gender norms are integral to cultural identity in many societies
- Rapid changes in gender norms can create cultural tensions and social instability
- Foucault himself criticized cultural relativism in his later works

Discussion and Conclusion

This study demonstrates that Queer Theory, while presenting itself as a liberating framework for sexual diversity, faces significant challenges across multiple disciplines. The theory's emphasis on identity fluidity, social constructionism, and resistance to norms contradicts established scientific, psychological, biological, philosophical, and religious principles.

References

- Baumeister, R. F., & Leary, M. R. (1995). The need to belong. *Psychological Bulletin*.
- Butler, J. (1990). *Gender trouble: Feminism and the subversion of identity*. Routledge.
- Foucault, M. (1976). *The History of Sexuality, Volume 1: An Introduction*.
- LeVay, S. (1991). A Difference in Hypothalamic Structure Between Heterosexual and Homosexual. *Science*.
- Mustanski, B. S., et al. (2005). A genomewide scan of male sexual orientation. *Human Genetics*.
- Sadock, B. J., & Sadock, V. A. (2022). *Kaplan and Sadock's Synopsis of Psychiatry*. Wolters Kluwer.
- Sedgwick, E. K. (1990). *Epistemology of the Closet*. University of California Press.
- Swaab, D. F., & García-Falgueras, A. (2009). Sexual differentiation of the human brain in relation to gender identity and sexual orientation. *Functional Neurology*.

مقاله پژوهشی

نظریه کوئیر و همجنس‌گرایی: تحلیلی روان‌شناختی - دینی

محمد جواد رمضانی‌پور^۱، رضا مهکام^۲

۱. دانشجوی دکتری روان‌شناسی، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی(ره)، قم، ایران.

۲. استادیار گروه روان‌شناسی، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی(ره)، قم، ایران.

چکیده

زمینه و هدف: همجنس‌گرایی یک پدیده تاریخی، فرهنگی و اجتماعی است که در دهه‌های اخیر به طور فزاینده‌ای مورد توجه قرار گرفته است. نظریه کوئیر به عنوان نظریه بنیادین پشتیبان همجنس‌گرایی، تلاش نموده است با نفی ساختارهای سنتی جنسیتی، بر تنوع، سیالیت و ساخت‌گرایی در هویت‌های جنسی تأکید کند. هدف این پژوهش، بررسی و نقد پدیده همجنس‌گرایی از منظر نظریه کوئیر است.

روش‌شناسی پژوهش: روش تحقیق، تحلیل محتوای کیفی منابع و اسناد علمی مرتبط با نظریه کوئیر و همجنس‌گرایی است.

یافته‌ها: یافته‌ها نشان می‌دهد که این نظریه با بسیاری از مبانی علمی، روان‌شناختی، فلسفی و دینی در تضاد است. نظریه کوئیر، ضمن نادیده گرفتن واقعیت‌های زیستی و روان‌شناختی، با احکام شریعت اسلامی و اصول فلسفه اسلامی و غرب نیز ناسازگار است.

نتیجه‌گیری: نتایج پژوهش نشان می‌دهد که پذیرش این نظریه می‌تواند باعث ایجاد نوعی نسبی‌گرایی فرهنگی شود که ثبات اخلاقی و اجتماعی را به خطر می‌اندازد. تناقض‌های بنیادین این نظریه می‌تواند منجر به بروز بحران‌های هویتی، بی‌ثباتی فرهنگی و آسیب‌های روانی-اجتماعی گردد. این پژوهش با ارائه تحلیلی میان‌رشته‌ای، بر ضرورت بازاندیشی علمی و دینی در مواجهه با این نظریه تأکید می‌ورزد.

اطلاعات مقاله:

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۹/۰۴

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۵/۰۴/۲۱

شماره صفحات: ۱۵

از دستگاه خود برای اسکن و خواندن مقاله به صورت آنلاین استفاده کنید:

DOI: 10.22054/jcps.2026.89899.3306

واژه‌های کلیدی:

همجنس‌گرایی، نظریه کوئیر، سیالیت هویت، فلسفه جنسیت.

استناد به این مقاله: رمضانی‌پور، محمدجواد؛ و مهکام، رضا. (۱۴۰۴). نظریه کوئیر و همجنس‌گرایی: تحلیلی روان‌شناختی - دینی. مطالعات روان‌شناسی بالینی،

۱۶(۶۱)، ۶۴-۷۸. <https://doi.org/10.22054/jcps.2026.89899.3306>

Clinical Psychology Studies is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

*نویسنده مسئول: محمدجواد رمضانی‌پور

نشانی: گروه روان‌شناسی، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی(ره)، قم، ایران.

تلفن: ۰۹۱۳۹۹۲۳۲۷۱

پست الکترونیکی: m.jramezanipoor@gmail.com

مقدمه

در طول تاریخ، نگرش جوامع به مسئله جنسیت^۱ و گرایش جنسی^۲ همواره تحت تأثیر فرهنگ، دین و ساختارهای قدرت قرار داشته است. با گسترش گفتمان‌های مدرن و پست‌مدرن، رویکردهایی نوین نسبت به مفاهیم مردانگی، زنانگی و هویت جنسی شکل گرفته است. یکی از برجسته‌ترین این رویکردها، نظریه کوئیر^۳ است که در دهه‌های پایانی قرن بیستم، به‌ویژه با آثار فوکو^۴، باتلر^۵ و سایر نظریه‌پردازان پست‌مدرن گسترش یافت (باتلر، ۱۹۹۰). این نظریه با نفی هرگونه ثبات و ذات‌گرایی^۶ در مسئله جنسیت، تأکید دارد که هویت‌های جنسی «ساخته‌شده»، «متحرک» و «غیردقیق» هستند.

بر اساس این دیدگاه، مرز میان مرد و زن نه طبیعی بلکه محصول گفتمان قدرت است و همجنس‌گرایی^۷ به‌عنوان یکی از اشکال مشروع هویت جنسی مطرح می‌شود. این نگاه، چالش‌های عمیقی را برای ساختارهای علمی، دینی و فرهنگی سنتی ایجاد کرده است. نظریه کوئیر ادعا می‌کند که هویت جنسی، امری ذاتی و ثابت نیست بلکه ساختار اجتماعی است و می‌تواند در طول زمان تغییر کند. بر اساس این نظریه، مرد بودن یا زن بودن نه ویژگی بیولوژیک، بلکه «پرفورماتیو»^۸ و «نمایشی» است که توسط گفتمان قدرت، خانواده، مذهب و آموزش بازتولید می‌شود (باتلر، ۱۹۹۰). بنابراین، گرایش جنسی افراد نیز تابعی از این ساختارهاست و هیچ گرایشی از جمله همجنس‌گرایی را نمی‌توان ناهنجار یا بیماری دانست.

این در حالی است که شواهد علمی فراوانی وجود دارد که نشان می‌دهد هم هویت جنسی و هم گرایش جنسی، ریشه‌هایی بیولوژیکی و روان‌شناختی دارند و نمی‌توان آن‌ها را صرفاً پدیده‌ای اجتماعی دانست (سادوک و سادوک، ۲۰۲۲) همچنین آموزه‌های دینی و فلسفی بر واقعیت‌داشتن تمایز جنسی تأکید دارند. این تعارض میان دیدگاه کوئیر و اصول علمی و دینی، ضرورت نقد این نظریه را برجسته می‌سازد. کوئیر هم می‌تواند اسم باشد و هم صفت و هم فعل، اما در هر سه صورت چیزی است علیه «هنجار» یا هنجارسازی. این اصطلاح در اوایل دهه ۱۹۹۰ توسط یک فمینیست ایتالیایی به نام ترزا د لائورتیس^۹ ابداع شد. نظریه‌ی کوئیر، چارچوب مفهومی یا روش‌شناختی‌ای نیست که نظام‌مند باشد، بلکه مجموعه‌ای است از فعالیت‌های روشنفکرانه درباره‌ی رابطه‌ی بین رابطه جنسی^{۱۰} و جنسیت^{۱۱} و میل جنسی^{۱۲}. در این صورت کوئیر یک مکتب اندیشه است که گستره‌ی متنوعی از کنش‌ها و اولویت‌های انتقادی را در بر می‌گیرد؛ از جمله: خوانش‌های بازنمایی میل هم‌جنسی در متون ادبی و فیلم و موسیقی و تصاویر، واکاوی روابط قدرت اجتماعی و سیاسی سکسوالیته^{۱۳}، نقد نظام سکس - جنسیت، مطالعات تراجنسیتی^{۱۴} و تراجنسیتی^{۱۵} (اسپارگو، ۲۰۱۴، ص ۹). نظریه کوئیر تا حدودی بر پایه آثار میشل فوکو تحت عنوان «تاریخ جنسیت»^{۱۶} و اثر جودیت باتلر تحت عنوان «آشفته‌گی جنسیتی»^{۱۷} است.

فوکو، خاستگاه یا سرچشمه‌ی نظریه‌ی کوئیر نیست؛ نظریه‌ی کوئیر هم مقصد اندیشه‌ی فوکو نبوده است (اسپارگو، ۲۰۱۴، ص ۹). اما مباحث فوکو پیرامون سکسوالیته یکی از پایه‌های نظریه کوئیر است. اما جودیت باتلر رسماً به دنبال نهادینه‌سازی همجنس‌گرایی در راستای جنبش فمینیسم در آثار خود بوده است. پژوهش حاضر درصدد بررسی و پاسخ به این پرسش است که اصول نظریه کوئیر در تبیین همجنس‌گرایی چیست و چه نقدهایی بر آن وارد است؟

1. Gender
2. Sexual orientation
3. Queer theory
4. Michel Foucault
5. Judith Butler
6. Essentialism
7. Homosexuality
8. Performative
9. Teresa de Lauretis
10. sex
11. gender
12. sexual desire

۱۳. Sexualité: یک واژه فراسوی، به معناهای میل جنسی، احساس جنسی، رابطه جنسی، جنسیت، رفتارهای جنسی، غریزه جنسی.

14. transsexual
15. Transgender
16. Spargo
۱۷. سه جلد است که جلد اول آن با عنوان "اراده بر دانستن" و جلد دوم "مراقبت از خود" و جلد سوم "کاربرد لذت" است که البته جلد اول در این زمینه مورد نیاز است
18. gender dysphoria

اهمیت مسأله

با گسترش نفوذ نظریه‌های پست‌مدرن در دانشگاه‌ها، رسانه‌ها و نهادهای فرهنگی، مفاهیمی همچون «هویت سیال»^۱، «تغییر جنسیت»^۲، و «گرایش‌های متنوع جنسی» روزبه‌روز در حال نهادینه شدن هستند (سوزنچی، ۱۳۹۹). نظریه کوئیر به‌ویژه در سیاست‌گذاری‌های جنسیتی برخی کشورهای غربی، مبنای آموزش، قانون‌گذاری و حمایت‌های اجتماعی قرار گرفته است. نقد علمی و فلسفی این نظریه نه‌تنها از منظر مبنای دینی، بلکه از حیث آسیب‌شناسی روانی و اجتماعی نیز ضروری است. چرا که این دیدگاه می‌تواند به بروز بحران‌های هویتی در نسل جدید منجر شود.

اهداف پژوهش

این پژوهش با اهداف:

- بررسی اصول بنیادین نظریه کوئیر در ارتباط با همجنس‌گرایی
- نقد روان‌شناختی، فلسفی و دینی این نظریه
- تبیین تأثیرات احتمالی پذیرش این نظریه بر ساختارهای فردی و اجتماعی انجام شده است.

روش پژوهش

پژوهش حاضر به روش تحلیل محتوای کیفی انجام شده است. منابع مورد استفاده شامل مقالات علمی، کتب تخصصی، آثار نظریه‌پردازان کوئیر (از جمله فوکو، باتلر، سجویک)، و همچنین متون دینی، روان‌شناسی بالینی، و فلسفه اسلامی و غربی از اولین آثار موجود در این زمینه تا سال ۱۴۰۳ ه.ش است.

تعریف همجنس‌گرایی از منظر نظریه کوئیر

همجنس‌گرایی به‌جای اینکه صرفاً یک هویت جنسی تعریف‌شده باشد، بازتابی از عملکردها، گرایش‌ها و روابطی است که از هنجارهای جنسیتی و جنسی غالب عبور می‌کنند و آن‌ها را به چالش می‌کشند. نظریه کوئیر بر این تأکید دارد که هویت‌های جنسی و جنسیتی ثابت و ضروری نیستند؛ بلکه ساخته‌های اجتماعی و فرهنگی هستند که می‌توان آن‌ها را بازاندیشی و بازتعریف کرد (جاگوس، ۱۹۹۶). در نظریه کوئیر هویت جنسی و جنسیتی (از جمله همجنس‌گرایی) سیال، متغیر و وابسته به زمینه‌های اجتماعی-فرهنگی است.

پدید آورندگان نظریه کوئیر

نظریه کوئیر ریشه در طیف وسیعی از اندیشه‌ها و جنبش‌های اجتماعی دارد و به همین دلیل، نمی‌توان آن را به یک فرد یا گروه خاصی نسبت داد. با این حال، تعدادی از متفکران و فعالان نقش کلیدی در توسعه و ترویج این نظریه ایفا کرده‌اند؛ برخی از چهره‌های برجسته در تاریخ نظریه کوئیر عبارت‌اند از:

۱. **میشل فوکو**: میشل فوکو فیلسوف فرانسوی که در آثار خود به بررسی مفاهیم قدرت، دانش و هویت جنسی پرداخته است. کتاب "تاریخ جنسیت" او (۱۹۷۶) به‌عنوان یکی از آثار بنیادی در نظریه کوئیر شناخته می‌شود. فوکو با تحلیل تاریخی جنسی و بررسی نحوه‌ی قدرت و دانش در شکل‌گیری هویت‌های جنسی، مبنای نظری مهمی برای نظریه‌پردازان کوئیر فراهم کرد.
۲. **جودیت باتلر**: جودیت باتلر فیلسوف آمریکایی که در آثار خود به بررسی مفاهیم هویت جنسی، اجرا و ساختارهای قدرت پرداخته است. کتاب "آشفستگی جنسیت" او (۱۹۹۰) به‌عنوان یکی از آثار تأثیرگذار در نظریه کوئیر شناخته می‌شود. باتلر با معرفی مفهوم "اجرای جنسیت"^۳ نقش اساسی در شکل‌گیری و توسعه نظریه کوئیر داشته است. او معتقد است که جنسیت نه یک واقعیت بیولوژیک بلکه یک مجموعه از اعمال و رفتارهای فرهنگی است.
۳. **توماس لاکاور**^۴: لاکاور مورخ و محقق آمریکایی است که به طور گسترده در زمینه تاریخ پزشکی و جنسیت کار کرده است. او یکی از محققان برجسته‌ای است که به بررسی چگونگی درک جنسیت و هویت جنسی در طول تاریخ پرداخته است. آثار مهم او به بررسی نحوه شکل‌گیری مفاهیم جنسیت و تفاوت‌های جنسیتی از منظر تاریخی اختصاص دارد. او در کتاب خود با عنوان جنسیت واحد: ساختار بدن و

1. Fluid identity
2. Sex change
3. gender performativity
4. Laqueur, T.

تفاوت‌های جنسیتی در تاریخ^۱ که در سال ۱۹۹۰ منتشر شد، به تحلیل تفاوت‌های تاریخی بین جنسیت و جنس می‌پردازد. او در این کتاب نشان می‌دهد که چگونه جنسیت به‌عنوان یک مفهوم اجتماعی و فرهنگی، در طول تاریخ تغییر کرده است (لاکاور، ۱۹۹۰).

این کتاب به یکی از متون کلیدی در مطالعات جنسیت و فمینیسم تبدیل شده است. هرچند که توماس لاکاور فیلسوف یا نظریه‌پرداز کوئیر به معنای مرسوم نیست، اما تحلیل تاریخی او از جنسیت و چگونگی تغییر این مفاهیم در طول زمان، به‌عنوان یکی از منابع الهام‌بخش برای محققان و نظریه‌پردازان کوئیر محسوب می‌شود. به‌ویژه ایده او که جنسیت و جنس به طور طبیعی و ثابت نیستند و در طول زمان و بر اساس هنجارهای اجتماعی تغییر می‌کنند، با مبانی نظریه کوئیر همخوانی دارد.

۴. ای. پاتریک جانسون^۲: جانسون یک نویسنده، پژوهشگر، و نظریه‌پرداز برجسته در زمینه مطالعات کوئیر و فرهنگ آفریقایی - آمریکایی است. او در زمینه‌هایی مانند هویت‌های جنسی، نژاد، و عملکردهای فرهنگی کار کرده و به‌ویژه در تحلیل تقاطع نژاد، جنسیت، و طبقه در جوامع آفریقایی-آمریکایی و تجربه‌های افراد کوئیر سیاه‌پوست شناخته شده است. وی در آثار خود بر روی تجربیات افراد LGBTQ+ در جوامع آفریقایی-آمریکایی تمرکز دارد. یکی از آثار کلیدی او که توجه زیادی را به خود جلب کرده است، کتاب "مطالعات کوئیر سیاه: یک گلچین انتقادی"^۳ است که در سال ۲۰۰۵ به همراه مائو هندرسون^۴ ویرایش شد.

این کتاب به‌عنوان یکی از نخستین تلاش‌ها برای بررسی جامع هویت‌های کوئیر سیاه‌پوست در بسترهای نژادی و فرهنگی شناخته می‌شود. جانسون در مطالعات خود نشان می‌دهد که تجربیات افراد کوئیر سیاه‌پوست نه تنها تحت تأثیر هویت جنسیتی و گرایش جنسی آن‌ها است، بلکه نژاد و طبقه اجتماعی نیز نقش بسیار مهمی در شکل‌دهی به این تجربیات ایفا می‌کنند. او از اصطلاح «تقاطع‌نگری»^۵ استفاده می‌کند تا نشان دهد که چگونه این هویت‌ها به طور هم‌زمان و متداخل عمل می‌کنند.

۵. ایو کوسوفسکی سجویک^۶: سجویک یکی از نظریه‌پردازان پیشگام در زمینه مطالعات کوئیر است. او در کتاب مهم خود "معرفت‌شناسی کمد"^۷ (۱۹۹۰) به بررسی هویت‌های جنسی و ساختارهای اجتماعی مرتبط با آن‌ها می‌پردازد. این کتاب به‌عنوان یکی از متون پایه‌ای در نظریه کوئیر شناخته می‌شود و به تحلیل این می‌پردازد که چگونه هویت‌های جنسی به طور فرهنگی و اجتماعی شکل می‌گیرند و چگونه دوگانگی‌های سنتی جنسیت و جنسی (مانند همجنس‌گرا/دگرجنس‌گرا) می‌توانند محدودکننده و نادرست باشند.

یکی از مفاهیم کلیدی که سجویک در این کتاب مطرح می‌کند، مفهوم "Closet" (کمد) است. این مفهوم به وضعیت پنهانی یا "داخل کمد بودن" افراد LGBTQ+ اشاره دارد، جایی که افراد به دلیل ترس از تبعیض یا رد شدن از سوی جامعه، هویت جنسی خود را آشکار نمی‌کنند. سجویک به طور خاص به تحلیل این وضعیت پنهانی می‌پردازد و توضیح می‌دهد که چطور جامعه به‌صورت سیستماتیک افراد را به پذیرش یا پنهان کردن هویت‌های جنسی‌شان مجبور می‌کند. سجویک در این کتاب نشان می‌دهد که هویت‌های جنسی ارتباط تنگاتنگی با دانش و قدرت دارند. او بیان می‌کند که چگونه درک جامعه از جنسیت و جنسی از طریق ساختارهای دانشی خاصی شکل گرفته است که به نفع طبقات مسلط اجتماعی و فرهنگی عمل می‌کنند. این تحلیل باعث شد که بسیاری از محققان به بررسی چگونگی بازتولید نابرابری‌های جنسی از طریق زبان، رسانه، و سیاست بپردازند.

مایکل وارنر^۸: مایکل وارنر، یکی از نظریه‌پردازان برجسته نظریه کوئیر، در کتاب "مشکل با نرمال‌سازی: سکس، سیاست، و اخلاق زندگی کوئیر"^۹ (۱۹۹۹) به بررسی عمیق سیاست‌های جنسی و تأثیر آن‌ها بر هویت‌های جنسی و رفتارهای اجتماعی می‌پردازد. وارنر در این کتاب نقدی اساسی بر هنجارهای اجتماعی مربوط به جنسیت، ازدواج، و روابط جنسی ارائه می‌دهد و از دیدگاه کوئیر به نقد مفاهیم غالب در جامعه پرداخته است (وارنر، ۱۹۹۹).

سیر پدیدایی نظریه کوئیر

نظریه کوئیر ریشه در جنبش‌های اجتماعی و سیاسی مختلفی دارد که در طول تاریخ برای به چالش کشیدن هنجارهای جنسیتی و هویت جنسی مبارزه کرده‌اند. مراحل کلیدی سیر پدیدایی این نظریه عبارت‌اند از:

1. Making Sex: Body and Gender from the Greeks to Freud
2. Johnson, E.P.
3. Black Queer Studies: A Critical Anthology
4. Henderson, M.G.
5. intersectionality
6. Sedgwick, E.K.
7. Epistemology of the Closet
8. Warner, M.
9. The Trouble with Normal: Sex, Politics, and the Ethics of Queer Life

۱. اواخر قرن ۱۹ و اوایل قرن ۲۰: در این دوران شاهد ظهور جنبش‌های اولیه همجنس‌گرا برای حقوق برابر و به رسمیت شناختن هویت همجنس‌گراها هستیم. همچنین انتشار آثار پیشگامانی مانند "همجنس‌گرایی مردان" (۱۸۹۷) توسط کارل هاینریش اولریش و "دختران عاشق" (۱۹۲۶) توسط کریستین هان در شدت گرفتن این جنبش‌ها نقش بسزایی داشته‌اند.

۲. دهه ۱۹۵۰ و ۱۹۶۰: در این دوران تأسیس اولین سازمان‌های همجنس‌گرا در ایالات متحده و اروپا رخ داده است. همچنین شورش‌های استون‌وال^۱ در سال ۱۹۶۹ نقطه عطفی در تاریخ LGBTQ+ به شمار می‌رود که به دنبال یک حمله پلیسی به یک همجنس‌گرا در نیویورک رخ داد، موجب شدت گرفتن این جنبش گردید. ظهور فمینیسم رادیکال که به نقد ساختارهای مردسالارانه و هنجارهای جنسیتی سنتی می‌پرداخت نیز در این سال‌ها اتفاق افتاده است (دامیلیو، ۱۹۸۳).

۳. دهه ۱۹۸۰: در این دهه دو اتفاق مهم به وقوع پیوسته است:
۱. جنبش حقوق همجنس‌گرایان: با افزایش آگاهی و پذیرش اجتماعی، فعالان حقوق همجنس‌گرایان برای حقوق برابر و رفع تبعیض تلاش کردند.

۲. گسترش نظریه فمینیستی: نظریه‌پردازان فمینیست مانند جودیت باتلر شروع به نقد مفاهیم سنتی جنسیت و هویت جنسیتی کردند (جاگوس، ۱۹۹۶).

۴. دهه ۱۹۹۰: ظهور رسمی نظریه کوئیر: در این دهه نظریه کوئیر به عنوان یک نظریه متمایز پدید آمد. اصطلاح "کوئیر" که ابتدا به عنوان یک توهین استفاده می‌شد، توسط فعالان جنسی و جنسیتی دوباره به کار گرفته شد تا تنوع و پیچیدگی هویت‌های جنسی و جنسیتی را بازتاب دهد (همان). کتاب‌های "تاریخ جنسیت" میشل فوکو (۱۹۷۶) و "آشفتگی جنسیتی" جودیت باتلر (۱۹۹۰) در همین دوران تألیف شد که تأثیر زیادی بر تفکر کوئیر داشت و به بررسی چگونگی عملکرد هویت‌های جنسیتی به عنوان اجراهای اجتماعی پرداخت. آثار نویسندگان دیگری مانند ایو کوسوفسکی سجویک و مایکل وارنر نیز به شکل‌گیری و تقویت نظریه کوئیر کمک کرد. فعالان کوئیر از تاکتیک‌های مختلفی مانند تظاهرات، کمپین‌های آگاهی‌رسانی و هنر برای به چالش کشیدن هنجارهای جنسیتی و ترویج برابری LGBTQ+ استفاده می‌کردند.

۵. دهه ۲۰۰۰ تا امروز: گسترش و تعمیق نظریه کوئیر: از آغاز قرن ۲۱، نظریه کوئیر دارای شیب تند گسترش در عرصه‌های ذیل گردید:

۱. پیوند با مسائل نژادی، طبقاتی و جنسیتی: نظریه کوئیر شروع به بررسی تقاطع مسائل نژادی، طبقاتی، و جنسیتی کرد (وارنر، ۱۹۹۳).
۲. افزایش پژوهش‌ها و مطالعات: تعداد زیادی از مقالات و کتب در حوزه‌های مختلف علمی به بررسی و تحلیل مسائل مربوط به نظریه کوئیر پرداختند (همان).
۳. جنبش‌های حقوق ترنس‌جندرها: تلاش‌های فعالان حقوق ترنس‌جندرها برای به رسمیت شناختن و حمایت از حقوق این افراد نیز به گسترش نظریه کوئیر کمک کرد (استرایکر، ۲۰۰۸).
۴. ظهور هویت‌های جدید LGBTQ+ مانند دوجنس‌گرا، تراجنسیتی، بیناجنسی و
۵. به رسمیت شناختن حقوق LGBTQ+ در بسیاری از کشورها، از جمله ازدواج همجنس‌گراها.

اصول نظریه کوئیر

نظریه کوئیر مجموعه‌ای از ایده‌ها است که هنجارها و مفروضات حول هویت، به‌ویژه جنسیت و گرایش جنسی را به چالش می‌کشد. این نظریه در تقابل با هنجارهای دوجنس‌گرا و جنسیت دوتایی است که هویت‌ها را ثابت و دسته‌بندی شده می‌دانند. برخی از اصول کلیدی که از مجموعه مکتوبات و سخنرانی‌های طرفداران نظریه کوئیر می‌توان استنباط نمود، عبارت‌اند از:

۱. سیالیت هویت: یکی از اصول کلیدی نظریه کوئیر این است که هویت‌های جنسی و جنسیتی ثابت و غیرقابل تغییر نیستند. به باور نظریه‌پردازان کوئیر، هویت‌ها به طور مداوم در حال تغییر و تحول هستند و نمی‌توان آن‌ها را به عنوان هویت‌های ذاتی یا طبیعی در نظر گرفت. این سیالیت ناشی از تجربیات فردی، روابط اجتماعی، و گفتمان‌های فرهنگی است که هویت‌ها را شکل می‌دهد و تغییر می‌دهد (سجویک، ۱۹۹۰).

۲. نقد دوگانگی‌های جنسیتی و جنسی: برخلاف دیدگاه رایج که هویت جنسی و جنسیتی را ثابت و دوتایی (زن و مرد) می‌داند، نظریه کوئیر بر سیالیت و پویایی این مفاهیم تأکید می‌کند. به این معنی که افراد می‌توانند طیف وسیعی از هویت‌های جنسی و جنسیتی را تجربه

۱. Stonewall riots: رشته‌ای از برخوردهای خشونت‌آمیز بین پلیس و فعالان حقوق همجنس‌گرایان بود.

2. D'Emilio, J.

3. Stryker, S.

کنند و این هویت‌ها می‌توانند در طول زمان تغییر کنند. به عبارت دیگر نظریه کوئیر به شدت مخالف تقسیم‌بندی‌هایی مانند مرد/زن، همجنس‌گرا/دگرجنس‌گرا است و بر پیچیدگی و تنوع گسترده‌تری از هویت‌های جنسیتی و جنسی تأکید می‌کند (همان).

۳. ساخت اجتماعی هویت: هویت‌های جنسی و جنسیتی توسط هنجارها و ساختارهای اجتماعی ساخته می‌شوند، نه اینکه ذاتی و طبیعی باشند و این بدان معناست که این هویت‌ها می‌توانند به چالش کشیده، تغییر یافته و بازتعریف شوند؛ بنابراین هویت‌های جنسیتی و جنسی انعطاف‌پذیر و پویا هستند و به مرور زمان تغییر می‌کنند (باتلر، ۱۹۹۰). همچنین نظریه کوئیر به نقش زبان و گفتمان‌های اجتماعی در شکل‌گیری هویت‌های جنسی و جنسیتی تأکید دارد. جودیت باتلر، یکی از نظریه‌پردازان اصلی این حوزه، بیان می‌کند که جنسیت از طریق "کنش‌های اجرایی" و زبان شکل می‌گیرد. این کنش‌های اجرایی نشان می‌دهد که جنسیت یک هویت از پیش تعیین شده نیست، بلکه در طول زمان و از طریق تعاملات اجتماعی ساخته می‌شود (همان).

۴. مقاومت در برابر هنجارهای جنسی و جنسیتی غالب (نقد هنجارگرایی): نظریه کوئیر هنجارگرایی را به چالش می‌کشد، یعنی سیستمی که هویت‌های دگرجنس‌گرا و جنسیت‌های دوگانه (زن و مرد) را به عنوان هنجار و مطلوب در نظر می‌گیرد و سایر هویت‌ها را انحراف یا غیرطبیعی می‌داند. این نظریه به طور فعالانه در برابر هنجارهای غالب جنسی و جنسیتی جامعه مقاومت می‌کند و تلاش می‌کند تا فضای بیشتری برای هویت‌های جنسی و جنسیتی مختلف ایجاد کند. این نظریه به بررسی و نقد روش‌های سلطه فرهنگی و اجتماعی می‌پردازد که هویت‌های غیرهنجاری را به حاشیه می‌رانند (وارنر، ۱۹۹۹).

۵. تنوع همراه با برابری و عدالت: نظریه کوئیر بر تنوع تجربیات و هویت‌ها در میان افراد LGBTQ+ تأکید می‌کند. این به معنای به رسمیت شناختن طیف وسیعی از هویت‌ها، از جمله همجنس‌گرا، لزبین، دوجنس‌گرا، تراجنسیتی، بیناجنسیتی، و دگرجنس‌خواهی، و همچنین هویت‌های زیرمجموعه مانند: آیسکسوال، پلی‌اموروس^۱ و غیره، است. در نتیجه نظریه کوئیر خواهان برابری و عدالت برای همه افراد، صرف نظر از گرایش جنسی و هویت جنسیتی آن‌ها است (باتلر، ۱۹۹۰).

۶. تأثیر همزمان هویت‌های چندگانه: نظریه کوئیر به بررسی ارتباط بین هویت‌های جنسی و سایر هویت‌ها مانند نژاد، طبقه، و قومیت می‌پردازد. تقاطع‌نگری نشان می‌دهد که افراد از طریق این هویت‌های چندگانه تحت تأثیر تجربه‌های متفاوتی قرار می‌گیرند. برای مثال، تجربه یک فرد کوئیر سیاه‌پوست ممکن است با فردی کوئیر از یک طبقه اجتماعی یا نژاد دیگر متفاوت باشد. این تقاطع‌ها بر نحوه تجربه افراد از تبعیض و نابرابری تأثیر می‌گذارد (سامرویل^۲، ۲۰۰۰).

نقد نظریه کوئیر

در این بخش به نقد این اصول از دیدگاه‌های مطرح شده پرداخته می‌شود:

۲.۱. نقد روان‌شناختی

این نظریه را از ابعاد مختلف می‌توان نقد و بررسی نمود. برخی از این نقدها عبارت‌اند از:

۲.۱.۱. نقد از منظر روان‌شناسی

نقد تنوع هویت‌ها: از دیدگاه روان‌شناسی، نظریه کوئیر به عنوان چالشی برای هویت‌های ثابت تلقی می‌شود. این نظریه تأکید دارد که هویت‌های جنسی و جنسیتی نباید به شکل ثابت و غیرقابل تغییر تلقی شوند، بلکه می‌توانند سیال و تغییرپذیر باشند. اما اغلب روان‌شناسان بر این باورند که هویت‌های ثابت و معین می‌توانند برای فرد در جهت ایجاد احساس امنیت و سلامت روانی مفید باشند. یکی از مفاهیم کلیدی در روان‌شناسی، احساس هویت پایدار است.

نظریه‌پردازانی مانند اریکسون در نظریه مراحل رشد روانی-اجتماعی خود تأکید کرده‌اند که دستیابی به یک هویت معین و ثابت، به‌ویژه در دوران نوجوانی، می‌تواند به افراد کمک کند تا به احساس امنیت روانی دست یابند. هویت‌های معین به افراد کمک می‌کنند تا در محیط اجتماعی بهتر جهت‌گیری کنند و روابط پایدارتری برقرار کنند. همچنین، تحقیقات روان‌شناختی نشان داده‌اند که داشتن هویتی ثابت و شناخته شده می‌تواند به کاهش اضطراب و استرس کمک کند (باومگاردنر^۳ و ریچاردز^۴، ۲۰۰۰). در مقابل، نظریه کوئیر با تأکید بر سیالیت هویت‌ها، باعث سردرگمی و تشویش در افراد می‌شود. شخصی که جنسیتش دائماً در حال تغییر و تحول است نمی‌تواند دارای ثبات هویتی باشد.

1. Polyamorous

پلی‌اموروس یا پلی‌اموری (Polyamory) که به عشق چند نفره یا چند همسری غیرشرعی نیز معروف است، به شیوه‌ای از عشق و صمیمیت اطلاق می‌شود که در آن افراد به طور همزمان روابط عاشقانه عمیق و معناداری با چند نفر دیگر برقرار می‌کنند.

2. Somerville, S.B.

3. Baumgardner, T.

4. Richards, S.

نقد مقاومت در برابر هنجارهای جنسی و جنسیتی غالب: نظریه کوئیر بر مقاومت در برابر هنجارهای اجتماعی و فرهنگی تأکید می‌کند، اما این رویکرد می‌تواند با چالش‌های روان‌شناختی همراه باشد. هنجارهای اجتماعی و فرهنگی به‌نوعی به‌عنوان چارچوب‌هایی برای رفتار و هویت‌های فردی افراد عمل می‌کنند که به آن‌ها کمک می‌کند تا با محیط پیرامون خود هماهنگ شوند و به هویتی پایدار دست یابند. این هنجارها به افراد کمک می‌کنند تا در جامعه به‌راحتی زندگی کنند، روابط اجتماعی برقرار کنند و حس تعلق به گروه‌های مختلف را تجربه کنند. مطالعات روان‌شناختی نشان داده‌اند که افراد نیاز به احساس انزوا، اضطراب، و بی‌ثباتی روانی شود. در واقع، تلاش برای مقاومت در برابر این هنجارها می‌تواند منجر به احساس انزوا، اضطراب، و بی‌ثباتی روانی شود. در واقع، تلاش برای مقاومت در برابر هنجارها ممکن است به‌نوعی بحران هویت منجر شود که می‌تواند بر سلامت روان افراد تأثیر منفی بگذارد (باومایستر^۱ و لیری^۲، ۱۹۹۵).

۲.۱.۲: نقد علوم عصب‌شناختی

نظریه کوئیر با تأکید بر سیالیت و ناپایداری هویت‌ها، این فرض را مطرح می‌کند که هویت‌های جنسی و جنسیتی صرفاً ساختارهای اجتماعی هستند و می‌توانند بدون هیچ محدودیتی تغییر یابند. با این حال، یافته‌های علمی در حوزه عصب‌شناختی این ادعا را زیر سؤال می‌برند. **نقش ساختارهای مغزی در هویت جنسی و جنسیتی:** مطالعات متعددی نشان داده‌اند که برخی ساختارهای مغزی، مانند هیپوتالاموس، ممکن است در تعیین هویت جنسی و جنسیتی نقش مهمی داشته باشند. این یافته‌ها به این معناست که پایه‌های بیولوژیکی و عصبی برای هویت جنسی وجود دارد که با تغییرات اجتماعی و فرهنگی به‌راحتی تغییر نمی‌کند (لوی^۳، ۱۹۹۱). این موضوع با ایده سیالیت و تغییرپذیری کامل هویت‌ها در نظریه کوئیر تضاد دارد. نظریه کوئیر بر سیالیت و انعطاف‌پذیری هویت‌های جنسی تأکید دارد و معتقد است که هویت جنسی و جنسیتی یک سازه اجتماعی است که می‌تواند به طور دائم تغییر کند. اما مطالعات زیستی و عصبی نشان می‌دهند که برخی جنبه‌های هویت جنسی از جمله ساختارهای مغزی ثابت‌تر و تغییرناپذیرتر از آن هستند که نظریه سیالیت کوئیر ادعا می‌کند.

پایایی هویت جنسی در طول زمان: تحقیقات عصب‌شناختی همچنین نشان می‌دهد که هویت جنسی و جنسیتی در بسیاری از افراد در طول زندگی ثابت و پایدار باقی می‌ماند و به‌ندرت تغییر می‌کند. این تحقیقات نشان می‌دهند که هویت جنسی و جنسیتی از ریشه‌های بیولوژیکی برخوردار است و به‌سادگی تحت تأثیر عوامل محیطی یا تغییرات اجتماعی قرار نمی‌گیرد. برای مثال، برخی مطالعات نشان داده‌اند که هویت جنسی در اکثر افراد از دوران کودکی یا نوجوانی شکل می‌گیرد و تغییرات عمده‌ای در طول زمان تجربه نمی‌کند (سواب^۴ و گارسایا^۵، ۲۰۰۹). این یافته‌ها به طور مستقیم نظریه کوئیر را که به سیالیت و تغییرپذیری هویت‌ها تأکید دارد، به چالش می‌کشد. نظریه کوئیر ادعا می‌کند که هویت جنسی و جنسیتی ثابت نیست و افراد می‌توانند در طول زندگی خود به شکل سیالی هویت‌های مختلفی را تجربه کنند. با این حال، شواهد عصب‌شناختی حاکی از آن است که هویت‌های جنسی در بیشتر افراد از پایداری بالایی برخوردار هستند و هویت جنسی چیزی بیشتر از یک سازه اجتماعی است و دارای پایه‌های بیولوژیکی است که به‌سادگی با تغییرات اجتماعی و فرهنگی تغییر نمی‌کند.

۲.۱.۳: نقد ژنتیک و علوم زیستی

نقد سیالیت هویت: نظریه کوئیر بر سیالیت هویت‌های جنسی و جنسیتی تأکید دارد و معتقد است که این هویت‌ها در طول زمان و بر اساس شرایط اجتماعی می‌توانند تغییر کنند. اما علم ژنتیک و زیست‌شناسی این دیدگاه را به چالش می‌کشد. تحقیقات نشان می‌دهند که هویت جنسی و جنسیتی تا حد زیادی تحت تأثیر عوامل ژنتیکی، هورمونی و زیستی قرار دارند. برای مثال، تفاوت‌های هورمونی در دوران جنینی و تأثیر آن‌ها بر مغز می‌تواند منجر به شکل‌گیری هویت‌های جنسی پایدار و ثابت شود (هاینز^۶، ۲۰۰۴). این موضوع نشان می‌دهد که هویت‌های جنسی و جنسیتی از لحاظ بیولوژیکی و ژنتیکی نسبتاً پایدار هستند و دیدگاه سیالیت مطلق نظریه کوئیر را به چالش می‌کشد.

نقد ساخت اجتماعی هویت: نظریه کوئیر بیان می‌کند که هویت‌های جنسی و جنسیتی به طور کامل ساخته‌ی اجتماعی هستند و ذاتی نیستند. اما از منظر علم ژنتیک، شواهدی وجود دارد که نشان می‌دهند برخی از جنبه‌های هویت‌های جنسی و جنسیتی می‌توانند ریشه‌های ژنتیکی داشته باشند. مطالعاتی که به بررسی ارتباط بین ژنتیک و گرایش‌های جنسی پرداخته‌اند، نشان داده‌اند که ژن‌ها می‌توانند در گرایش جنسی فرد نقش داشته باشند (هامر و همکاران^۷، ۲۰۰۵). این یافته‌ها نشان می‌دهند که هویت‌های جنسی و جنسیتی به طور ذاتی و از طریق

1 . Baumeister, R. F.

2 . Leary, M. R.

3 . LeVay, S.

4 . Swaab, D. F.

5 . García-Falgueras, A.

6 . Hines, M.

7. Mustanski, B. S., DuPree, M. G., Nievergelt, C., Bocklandt, S., Schork, N. J., & Hamer, D. H.

ژنتیک تحت تأثیر قرار می‌گیرند؛ بنابراین، نظریه کوئیر به طور نادرست تأثیر عوامل ژنتیکی را نادیده می‌گیرد و آن را صرفاً سازه‌ای اجتماعی می‌داند.

نقد تنوع هویت‌ها: نظریه کوئیر بر تنوع وسیع هویت‌های جنسی و جنسیتی تأکید دارد. اما از دیدگاه زیستی، این تنوع محدودتر از آنچه که نظریه کوئیر ادعا می‌کند هستند. به عنوان مثال، تفاوت‌های ژنتیکی و هورمونی معمولاً در یک طیف محدود از تغییرات قابل مشاهده هستند. این تفاوت‌ها اغلب به طیف مشخصی از تغییرات هورمونی، مانند هورمون‌های جنسی مردانه و زنانه، محدود می‌شود که بر رفتارهای جنسی و جنسیتی تأثیر می‌گذارد. این تفاوت‌ها در مغز و دستگاه تناسلی نیز منعکس می‌شود، (الیس، ۱۹۹۰) و بسیاری از هویت‌های جنسی و جنسیتی که در نظریه کوئیر مطرح می‌شوند، از لحاظ زیستی و ژنتیکی قابل تأیید نیستند. این امر منجر به نوعی تعارض بین دیدگاه‌های زیستی و اجتماعی در مورد تنوع هویتی است و نشان دهد که بسیاری از هویت‌هایی که به عنوان بخشی از تنوع انسانی مطرح می‌شوند، ریشه‌های زیستی محکمی ندارند.

۲.۲: نقد اسلامی

نقد سیالیت هویت و تنوع: در قرآن کریم، جنسیت انسان‌ها به طور واضح به دو گروه مرد و زن تقسیم شده است: "يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَىٰ"^۲، این آیه نشان‌دهنده ثبات و دوگانگی جنسیتی است. نظریه کوئیر که قائل است هویت‌ها ثابت نیستند؛ بلکه هم سیال هستند و هم متنوع و شامل همه طیف‌های شناخته شده و نشده می‌شود با مفهوم ثبات جنسیتی در تضاد است و نمی‌تواند این اصول ثابت دینی را پاسخ دهد.

در فلسفه اسلامی، به‌ویژه در آرای ابن‌سینا و ملاصدرا، هویت را به عنوان چیزی ثابت و معین در نظر می‌گیرد. مفهوم ثبات هویت به‌ویژه در نظام فلسفی ملاصدرا، بر پایه «وجود» و «ماهیت» استوار است. ابن‌سینا معتقد است که هویت و ماهیت هر چیز، بیانگر حقیقت ثابت و غیرقابل تغییر آن است. برای مثال، ماهیت انسان به عنوان یک موجود عقلانی و دارای روح، امری ثابت و دائمی است که با وجود تغییرات ظاهری در طول زندگی، هویت او را حفظ می‌کند. به عبارت دیگر، هر موجودی دارای یک ماهیت خاص است که آن را از سایر موجودات متمایز می‌کند و این ماهیت در طول زمان ثابت باقی می‌ماند (ابن‌سینا، ۱۳۸۵).

ملاصدرا نیز، با تأکید بر «اصالت وجود»، فلسفه‌ای ارائه می‌دهد که در آن وجود به عنوان واقعیت اصلی و بنیادین هر چیزی در نظر گرفته می‌شود. در نظام فلسفی ملاصدرا، هر موجودی دارای یک هویت و ماهیت ثابت است که از طریق «حرکت جوهری» در مسیر کمال و تحقق خود قرار می‌گیرد. این حرکت جوهری، با وجود تغییرات تدریجی در موجودات، به هیچ وجه ماهیت و هویت آن‌ها را تغییر نمی‌دهد، بلکه آن‌ها را به سوی تکامل هدایت می‌کند؛ بنابراین، هویت در فلسفه ملاصدرا امری ثابت و پایدار است که به سوی کمال حرکت می‌کند و از تغییرات سطحی و ظاهری فراتر می‌رود (ملاصدرا، ۱۳۸۶).

نظریه کوئیر، بر سیالیت هویت و تغییرپذیری دائمی آن تأکید دارد. این نظریه مدعی است که هویت‌های جنسی و جنسیتی نه تنها ثابت نیستند، بلکه تحت تأثیر ساختارهای اجتماعی و فرهنگی به طور مداوم تغییر می‌کنند. چنین دیدگاهی با اصول فلسفه اسلامی که هویت را امری ثابت و معین می‌داند، در تضاد قرار دارد.

نقد مقاومت در برابر هنجارهای جنسی و جنسیتی غالب: در قرآن و روایات اسلامی، هنجارهای جنسی و جنسیتی بر اساس دستورات الهی تعیین شده‌اند. به عنوان نمونه آیه ۳۱ سوره نور در مورد پوشش و حجاب زنان، هنجارهای واضحی را در مورد رفتار جنسی و جنسیتی تعیین می‌کند. نظریه کوئیر که به مقاومت در برابر این هنجارها تأکید می‌کند و قائل است نباید جامعه برای افراد هنجارهای از پیش تعیین شده‌ای در نظر بگیرد و افراد در انجام هنجارهای خویش آزاد هستند، با این اصول شریعت اسلامی و هنجارهای بیان شده در تضاد است.

همچنین فلسفه اسلامی معتقد است که هنجارهای الهی و دینی بر اساس حکمت الهی و عقلانیت کامل خداوند تنظیم شده‌اند. این هنجارها، به عنوان دستورات و قوانین الهی، به انسان کمک می‌کنند تا در مسیر سعادت و کمال حرکت کند. از دیدگاه فیلسوفان اسلامی، این قوانین و هنجارها ثابت هستند و تغییر آن‌ها تنها در صورتی ممکن است که دلیل عقلانی و دینی موجهی برای آن وجود داشته باشد. به عبارت دیگر، هر تغییری باید با توجه به مصلحت و حکمت الهی انجام شود و نمی‌تواند صرفاً به دلیل تغییرات اجتماعی یا فرهنگی پذیرفته شود (ابن‌سینا، ۱۳۸۵).

نظریه کوئیر که بر مقاومت در برابر هنجارها تأکید می‌کند، با اصول فلسفی اسلامی که بر اساس حکمت الهی استوارند، در تضاد است. نظریه کوئیر تأکید دارد که هنجارهای اجتماعی، به‌ویژه در زمینه‌های جنسی و جنسیتی، باید مورد بررسی و نقد قرار گیرند و حتی در برابر

1. Ellis, L.

۲. حجرات ۱۳؛ ترجمه: ای مردم! ما شما را از مرد و زن آفریدیم (مکارم شیرازی)

آن‌ها مقاومت شود. این نظریه هنجارهایی که به طور تاریخی به‌عنوان «طبیعی» یا «مطلوب» شناخته شده‌اند، از جمله هنجارهای دگرجنس‌گرایی و دوگانگی جنسیتی (زن و مرد)، را به چالش می‌کشد و آن‌ها را به‌عنوان ساختارهایی تلقی می‌کند که توسط قدرت‌های اجتماعی و فرهنگی تحمیل شده‌اند. از این‌رو، نظریه کوئیر به مقاومت در برابر این هنجارها و تلاش برای بازتعریف آن‌ها به نحوی که شامل تنوع بیشتری از هویت‌ها باشد، فرا می‌خواند. فلسفه اسلامی بر این باور است که عقل انسان می‌تواند برخی از این هنجارهای الهی را درک کند و به حکمت آن‌ها پی ببرد، اما این به معنای آن نیست که انسان‌ها مجاز به تغییر این هنجارها بر اساس میل یا نظر خود باشند.

نقد برابری و عدالت: در قرآن، مفهوم برابری به معنای برابری در حقوق و کرامت انسانی است، اما این برابری به طور خاص شامل برابری در تمامی ابعاد جنسیتی و جنسی نمی‌شود. آیه ۳۲ سوره نساء می‌فرماید: "وَلَا تَتَمَنَّوْا مَا فَضَّلَ اللَّهُ بِهِ بَعْضَكُمْ عَلَى بَعْضٍ"^۱، این آیه تأکید می‌کند که تفاوت‌ها بر اساس حکمت الهی است و باید در محدوده‌های تعیین شده به رسمیت شناخته شوند. برابری به معنای مطلق در تمامی ابعاد جنسیتی و جنسی که مد نظر نظریه کوئیر است با این دیدگاه قرآن ناسازگار است.

فقه اسلامی هویت جنسی را به‌عنوان جزء ثابت و ذاتی خلقت انسان می‌پذیرد و بر اساس آن احکام مختلفی مانند ارث، ازدواج، و حجاب صادر می‌شود. تغییر و تبدیل جنسیت بدون دلیل معتبر پزشکی یا شرعی، مطابق با فقه اسلامی حرام است و هرگونه تغییر در این زمینه باید با دلایل معتبر علمی و دینی توجیه شود. نظریه کوئیر که بر سیالیت هویت تأکید می‌کند، با احکام فقهی موجود در تعارض است به‌گونه‌ای که فرد در انجام وظایف دینی خود سرگردان می‌گردد.

نقد ساخت اجتماعی هویت: در فلسفه اسلامی، انسان به‌عنوان یک موجود دارای جوهر و ماهیت، دارای هویتی ثابت و پایدار است که از فطرت الهی و عقل نشأت می‌گیرد. فطرت به معنای سرشت و ذات اولیه‌ای است که خداوند در وجود انسان قرار داده است و به او امکان شناخت حقیقت، خیر و شر، و حرکت به سوی کمال را می‌دهد. این فطرت الهی، در کنار عقل، به انسان کمک می‌کند تا هویتی ثابت و معین داشته باشد که از تغییرات و تأثیرات موقت اجتماعی و فرهنگی مصون است. در این دیدگاه، هر فرد دارای یک ماهیت ذاتی است که از همان ابتدا به او داده شده و این ماهیت است که مسیر زندگی و هویت او را تعیین می‌کند. (ابن سینا، ۱۳۸۵).

نظریه کوئیر که هویت را محصول ساخت اجتماعی می‌داند، نمی‌تواند این بعد فطری و ذاتی هویت را توضیح دهد. نظریه کوئیر هویت را نه به‌عنوان یک امر ذاتی و ثابت، بلکه به‌عنوان محصول تعاملات و ساختارهای اجتماعی و فرهنگی می‌داند. در این نظریه، هویت‌های جنسی و جنسیتی به طور مداوم تحت تأثیر محیط، فرهنگ، و ساختارهای قدرت اجتماعی تغییر می‌کنند. از این‌رو، هویت امری پویا و سیال است که هیچ ماهیت ثابت و معینی ندارد و می‌تواند در طول زمان و در شرایط مختلف اجتماعی تغییر کند. این دیدگاه نمی‌تواند به‌خوبی توضیح دهد که چرا انسان‌ها دارای گرایش‌ها، ارزش‌ها، و باورهای مشترکی هستند که فراتر از ساختارهای اجتماعی و فرهنگی است.

نقد مقاومت در برابر هنجارهای جنسی و جنسیتی غالب:

۲.۳: نقد از منظر فلسفه غرب

نقد از منظر فلسفه ارسطویی: نظریات پشتیبان همجنس‌گرایی که بر سیالیت هویت تأکید دارند با مبانی فلسفی در تضاد هستند. از منظر فلسفه ارسطو که بر مفهوم "جوهر" یا "ماهیت" تأکید دارد، هویت‌ها بر اساس جوهر ثابت و ماهیت‌های از پیش تعیین شده شکل می‌گیرند. ارسطو معتقد است که ماهیت‌های ذاتی برای هر موجودی وجود دارند که به طور طبیعی به آن موجود شکل می‌دهند (راسل، ۱۹۴۵).

بنابراین، از این منظر، هویت‌های جنسی و جنسیتی به یک هویت ثابت و معین تعلق دارند که در طول زندگی فرد پایدار است. نظریه کوئیر که به سیالیت و تغییرپذیری هویت‌ها باور دارد، با این نوع تفکر فلسفی تضاد دارد. از دیدگاه ارسطویی، پذیرش تغییر مداوم و بی‌ثباتی در هویت‌های جنسی و جنسیتی، ناپذیرفتنی است؛ زیرا چنین بی‌ثباتی ماهیت وجودی انسان را زیر سؤال می‌برد.

نقد از منظر فلسفه اگزیستانسیالیسم^۲: نظریه کوئیر بر تأکید بر سیالیت هویت‌ها، حتی با دیدگاه‌های اگزیستانسیالیستی نیز تضاد پیدا می‌کند. ژان پل سارتر^۳، فیلسوف بزرگ اگزیستانسیالیسم، معتقد بود که انسان با انتخاب‌های خود، هویت خود را شکل می‌دهد و مسئولیت ایجاد و حفظ هویتش را بر عهده دارد (سارتر^۴، ۱۹۵۶). از این منظر، هویت‌های سیال که دائماً در حال تغییر هستند، می‌توانند به‌نوعی فرار از مسئولیت وجودی فرد تعبیر شوند. فردی که به طور مداوم در حال تغییر هویت جنسی و جنسیتی خود است، به‌نوعی از پذیرش مسئولیت فردی برای انتخاب هویتی پایدار و معنادار اجتناب می‌کند. این دیدگاه به بی‌ثباتی هویت‌هایی که نظریه کوئیر مطرح می‌کند، نقد دارد.

۱. ترجمه: و از آنچه خداوند بعضی از شما را بر برخی دیگر برتری داده است، حسد نبرید (مکارم شیرازی)

2. Existentialism

3. Sartre, J.P.

4. Sartre, J.

نقد از منظر هگل: هگل^۱ معتقد بود که بدون یک هویت پایدار، امکان حرکت به‌سوی آگاهی مطلق و رشد فردی وجود ندارد و این مانع فرایند دیالکتیک هویت می‌شود (هگل، ۱۹۷۷). نظریه کوئیر که به‌جای تأکید بر هویت‌های پایدار، بر تغییرات بی‌پایان و سیالیت متمرکز است، با فلسفه هگل مغایرت دارد. سیالیت مداوم هویت‌ها مانع از رشد این فرآیند دیالکتیکی می‌شود.

نقد از منظر فلسفه اخلاق کانتی: از منظر کانت، اخلاقیات بر اساس اصول عقلانی و جهان‌شمول بنا می‌شوند (کانت، ۱۷۸۵). در نظام اخلاقی کانت، هویت‌های فردی بر اساس هنجارهای جهانی و ثابت تعیین می‌شوند که امکان بی‌ثباتی و تغییر مداوم را رد می‌کند. نظریه کوئیر که تأکید بر تغییرپذیری و عدم ثبات هویت‌ها دارد، با این دیدگاه سازگاری ندارد. از منظر کانتی، هویت باید بر اساس اصول ثابت و عقلانی شکل گیرد، و تغییر مداوم و غیرقابل پیش‌بینی هویت‌ها، با این نوع اخلاقی سازگاری ندارد.

نقد از منظر فلسفه نیچه: با اینکه نیچه^۲ در فلسفه خود بر مفاهیم آزادی و اراده معطوف به قدرت تأکید می‌کرد و از این منظر با نظریه کوئیر همراه است و اغلب کوئیرها بر این اصل آزادی نیچه احتجاج می‌کنند، اما نیچه اعتقاد داشت که انسان باید با آزادی خود فراتر از هنجارهای اجتماعی به خلق هویت شخصی بپردازد (نیچه، ۱۹۶۶). نیچه بر قدرت و ثبات در خلق هویت شخصی تأکید می‌کرد، نه بر سیالیت و تغییرپذیری مداوم هویت‌ها. از این منظر، نظریه کوئیر نوعی ضعف و ناتوانی در خلق یک هویت پایدار تعبیر می‌شود که با دیدگاه نیچه در تشکیل هویت شخصی در تضاد است.

۲.۴: نقد فرهنگی

از منظر فرهنگی، نظریه کوئیر به‌نوعی نسبی‌گرایی فرهنگی دامن می‌زند که به بی‌ثباتی هنجارهای اجتماعی و اخلاقی منجر می‌شود. این نظریه با تکیه بر سیالیت هویت و نقد هنجارهای جنسیتی و جنسی، به نادیده گرفتن ارزش‌ها و سنت‌های فرهنگی جوامع مختلف متهم می‌شود. میشل فوکو که خود نیز یکی از طرفداران همجنس‌گرایی و یکی از پیشگامان نظریه کوئیر مطرح می‌گردد؛ اما در کتاب تاریخ جنسیت خود به نقد نسبی‌گرایی فرهنگی پرداخته است. او در کتاب خود بیان داشته در بسیاری از جوامع، هنجارهای جنسیتی و جنسی به‌عنوان بخشی از هویت فرهنگی و اخلاقی آن‌ها پذیرفته شده و تغییر ناگهانی یا مقاومت در برابر این هنجارها می‌تواند به تنش‌های فرهنگی و اجتماعی منجر شود (فوکو، ۱۹۹۰).

نتیجه‌گیری

نظریه کوئیر در تلاش است تا با نفی هرگونه ذات‌گرایی، مفاهیم سنتی جنسیت و هویت را بازتعریف کند و بر سیالیت، تغییرپذیری و چندگانگی هویت‌های جنسی تأکید ورزد. در این راستا، همجنس‌گرایی، دوجنس‌گرایی، تراجنس‌گرایی و سایر گرایش‌ها نه‌تنها ناپسند تلقی نمی‌شوند بلکه به‌عنوان "بیان‌های مشروع" هویت انسان پذیرفته می‌شوند.

با این حال، یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که این نظریه از منظر علمی، فلسفی، روان‌شناختی و دینی دچار چالش‌های جدی است:

- از منظر روان‌شناسی، نادیده گرفتن تعارض‌های درونی، مشکلات سلامت روان، و تاریخچه آسیب‌زای بسیاری از افراد همجنس‌گرا، به نوعی بی‌توجهی به ریشه‌های اختلالی این وضعیت است
- از منظر فلسفی، نفی ثبات و غایت انسان، به انکار هرگونه حقیقت و ارزش اخلاقی می‌انجامد.
- از منظر زیستی، تفکیک‌ناپذیری واقعیت کروموزومی و فیزیولوژیک بدن از هویت جنسی، کاملاً نادیده گرفته می‌شود.
- و از منظر دینی، این نظریه مستقیماً در تضاد با آیات قرآن و مبانی فقه اسلامی است.

بنابراین، نظریه کوئیر در ظاهر مدافع آزادی و تنوع هویت است، اما در واقع زمینه‌ساز فروپاشی هویت انسان، بی‌ثباتی اجتماعی و از هم‌گسیختگی فرهنگی خواهد بود. توضیح آنکه دفاع از آزادی انتخاب هویت جنسی و جنسیتی، به رسمیت شناختن تنوع جنسیت‌ها (مثل همجنس‌گرایی، ترنس^۳، بی‌جنسیتی^۴ و ...) و مبارزه با کلیشه‌ی دوتایی (زن/مرد، دگرجنس‌خواه^۵/همجنس‌خواه) است اما این آزادی در عمل باعث می‌شود هیچ هویت پایداری برای انسان باقی نماند، قوانین نانوشته اجتماعی سست شود و ارزش‌های مشترک فرهنگی جای خود را به نسبی‌گرایی مطلق بدهد. به این دلیل که:

- هر انسان دارای یک جنسیت زیستی، تمایل طبیعی به خانواده و نقشی اجتماعی است که ثبات روانی و معنایی به او می‌دهد. نظریه کوئیر با رد ذات‌گرایی می‌گوید هویت «ساخته اجتماعی» و «سیال» است. در نتیجه اگر جنسیت و گرایش جنسی و حتی بدن (از

1. Hegel, G.W.F.

2. Nietzsche, F.

3. Trans

4. Asexuality

5. Heterosexual

نگاه برخی فراتر از گرایان) کاملاً قابل تغییر و انتخاب باشد، دیگر «من» ثابتی وجود ندارد. این می‌تواند به بحران هویت، افسردگی و از خودبیگانگی بینجامد.

- خانواده مبتنی بر ازدواج زن-مرد، والدین با جنسیت‌های مکمل و نقش‌های نسبتاً ثابت است. نظریه کوئیر نه فقط همجنس‌گرایی، بلکه چندهمسری، خانواده انتخابی، روابط باز و نفی الزاماً پدر و مادر بودن را توجیه می‌کند. در نتیجه با تضعیف خانواده، نظم اجتماعی (که برای تولید نسل و تربیت فرزندان به آن وابسته است) متزلزل می‌شود. فرزندان بدون الگوی جنسیتی ثابت ممکن است در نقش‌پذیری دچار مشکل شوند.

از مهم‌ترین محدودیت‌های این پژوهش می‌توان به ماهیت نظری آن و عدم بهره‌گیری از داده‌های میدانی، همچنین محدودیت منابع فارسی موجود درباره نظریه کوئیر اشاره کرد.

در آخر پیشنهاد می‌شود پژوهش‌های آینده اصول نظریه کوئیر از ابعاد معرفت‌شناختی، هویتی و فقهی به صورت تخصصی‌تر مورد بررسی قرار دهند.

ملاحظات اخلاقی

این پژوهش از نوع تحلیل محتوای کیفی منابع و اسناد علمی بوده و هیچ‌گونه مشارکت آزمودنی انسانی در آن وجود نداشته است. کلیه مراحل پژوهش با رعایت اصول اخلاقی پژوهش‌های علمی، از جمله امانت‌داری در استناد به منابع، پرهیز از تحریف داده‌ها و رعایت حقوق معنوی نویسندگان انجام شده است.

حامی مالی

این مطالعه هیچ‌گونه حمایت مالی از سوی سازمان‌ها، نهادها یا اشخاص حقیقی و حقوقی دریافت نکرده و با منابع شخصی نویسندگان انجام شده است.

تعارض منافع

نویسندگان اعلام می‌دارند که هیچ‌گونه تعارض منافع در ارتباط با پژوهش حاضر وجود ندارد.

فهرست منابع

- ابن سینا، حسین بن عبدالله (بی‌تا)، کتاب الشفاء، مترجم: حسن حسن‌زاده آملی (۱۳۸۵ش)، قم: بوستان کتاب.
- تمسین اسپارگو (۲۰۱۴م)، فوکو و نظریه کوئیر، مترجم: حمید پرنیان (۱۳۹۵ش)، تورنتو- کانادا: انتشارات گیلگمیشان.
- راسل، برتراند (۱۹۴۵م)، تاریخ فلسفه غرب (جلد ۱: فلسفه قدیم و قرون وسطی)، مترجم: نجف دریابندی (بی‌تا)، تهران: نشر پرواز.
- سوزنچی، حسین (۱۴۰۰ش)، «همجنس‌گرایی: اختلال یا امر طبیعی»، مجله معرفت فرهنگی/اجتماعی، صص ۷۴-۵۹.
- <https://www.magiran.com/paper/2307388>
- صدرالدین شیرازی (ملاصدرا)، محمدبن ابراهیم (بی‌تا)، الحکمه المتعالیه فی الاسفار العقلیه الأربعه، ترجمه و تنظیم: حسن حسن‌زاده آملی (۱۳۸۶ش)، تهران: سازمان چاپ و انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی (طبع و نشر).
- فوکو، میشل (۱۹۷۶م)، اراده به دانستن. چاپ هجدهم، مترجم: افشین سرخوش و نیکو جهان‌دیده (۱۴۰۳)، تهران: نشر نی.
- قرآن کریم، ترجمه: مکارم شیرازی، ناصر
- Baumeister, R. F., & Leary, M. R. (1995). The need to belong: Desire for interpersonal attachments as a fundamental human motivation. *Psychological Bulletin*, 497-529. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.117.3.497>
- Baumgardner, T., & Richards, S. (2000). *The Psychology of Gender*. Berlin: Springer.
- Butler, J. . (1990). *Gender trouble: Feminism and the subversion of identity*. New York: Routledge.
- D'Emilio, John. (1983). *"Sexual Politics, Sexual Communities: The Making of a Homosexual Minority in the United States, 1940-1970"*. Chicago: University of Chicago Press.
- Ellis, Bruce J. & Symons. Donald (1990). *Sex Differences in Sexual Fantasy: An Evolutionary Psychological Approach*. The Journal of Sex Research, 527-555. <https://www.jstor.org/stable/3812772>
- Hegel, G.W.F. (1977). *Phenomenology of Spirit*. Trans. A.V. Miller, Oxford University Press.
- Hines, M. (2004). *Brain Gender*. London: Oxford University Press.
- Jagose, Annamarie. (1996). *"Queer Theory: An Introduction"*. New York: NYU Press.

- Johnson, E. P., & Henderson, M. G. (2005). *Black Queer Studies: A Critical Anthology*. Duke University Press.
- Kant, Immanuel. (1785). *Groundwork of the Metaphysics of Morals*. Trans. Mary Gregor, Cambridge University Press.
- Laqueur, Thomas (1990). *Making Sex: Body and Gender from the Greeks to Freud*. Harvard University Press.
- LeVay, S. (1991). *A Difference in Hypothalamic Structure Between Heterosexual and Homosexual*. science. DOI: [10.1126/science.1887219](https://doi.org/10.1126/science.1887219)
- Mustanski, B. S., DuPree, M. G., Nievergelt, C., Bocklandt, S., Schork, N. J., & Hamer, D. H. . (2005). A genomewide scan of male sexual orientation . *Human Genetics*, 272-278. DOI: [10.1007/s00439-004-1241-4](https://doi.org/10.1007/s00439-004-1241-4)
- Nietzsche, Friedrich. (1966). *Beyond Good and Evil*. Trans. Walter Kaufmann, Vintage.
- Sadock, B. J., & Sadock, V. A. (2022). *Kaplan and Sadock's Synopsis of Psychiatry*. 11th Edition, Wolters Kluwer.
- Sartre, Jean-Paul. (1956). *Being and Nothingness*. Trans. Hazel E. Barnes, Philosophical Library.
- Sedgwick, E. K. (1990). *Epistemology of the Closet*. California: University of California Press.
- Somerville, S. B. (2000). *Queering the Color Line: Race and the Invention of Homosexuality in American Culture*. North Carolina: Duke University Press.
- Stryker, Susan. (2008). *Transgender History: The Roots of Today's Revolution*. Seal Press.
- Swaab, D. F., & García-Falgueras, A. (2009). *Sexual differentiation of the human brain in relation to gender identity and sexual orientation*. *Functional Neurology*, 17-28. DOI:[10.1016/B978-0-444-53630-3.00004-X](https://doi.org/10.1016/B978-0-444-53630-3.00004-X)
- Warner, M. (1999). *The Trouble with Normal: Sex, Politics, and the Ethics of Queer Theory*. Massachusetts Hall: Harvard University Press.
- Warner, Michael, ed. (1993). *"Fear of a Queer Planet: Queer Politics and Social Theory"*. Minnesota: University of Minnesota Press.